

FOTO: ANNE VANDENBOSCH

Zijn de Vlaamse zeugenhouders klaar voor groepshuisvesting?

Groepshuisvesting voor drachtige zeugen wordt verplicht tegen uiterlijk 2013. Sinds 2003 peilt men aan de hand van een tweejaarlijkse enquête onder Vlaamse zeugenhouders naar het proces van omschakelen van individuele huisvesting naar groepshuisvesting. Deze bijdrage focust op de resultaten van 2011.

– NAAR: ILVO, ADLO; HOGENT & UGENT –

De enquête werd begin 2011 opgestuurd naar een willekeurige steekproef van 350 Vlaamse zeugenhouders. Kort nadien werden de antwoorden telefonisch opgevraagd en verwerkt door Liesbeth Verstrynghe in het kader van haar proefschrift tot het bekomen van de titel Master in de biowetenschappen aan de Hogeschool Gent. Negenenveertig varkenshouders van de steekproef waren gestopt met het houden van zeugen, 28 zeugenhouders konden niet worden bereikt en 25 zeugenhouders wensten de enquête niet in te vullen. In totaal werden dus 248 geldige enquêtes afgenomen.

Omschakeling verloopt zorgwekkend traag

De gemiddelde zeugenstapel nam toe van 116 zeugen in 2003 tot 183 zeugen in 2011. Het aandeel varkenshouders dat zeugen in groep huisvestte, steeg van 10,5% in 2003 tot 36% in 2011 (figuur 1). 13% verklaart dat er wel concrete plannen

voor omschakeling zijn om de deadline van 2013 te halen. Let wel, het aantal zeugen dat vandaag al in groep is gehuisvest ligt hoger – namelijk 49% – dan het aantal bedrijven dat de omschakeling realiseerde (36%). Momenteel zijn het voornamelijk de grotere bedrijven die reeds zijn omgeschakeld.

De voornaamste reden waarom de overige 51% van de respondenten nog geen plannen had om over te schakelen naar groepshuisvesting was 'onvoldoende investeringsruimte', gevolgd door 'momenteel sta ik nog niet open voor groepshuisvesting' (tabel 1). Ook de onzekerheid over hoe het bedrijf evolueert en het geloof dat individuele huisvesting rendabeler is, waren belangrijke redenen. Toen men deze zeugenhouders vroeg naar hun toekomstplannen gaf 42% aan nog te zullen omschakelen naar groepshuisvesting, 24% zal stoppen met zeugen en doorgaan met alleen vleesvarkens, 17% zal stoppen met varkenshouderij en doorgaan

met een andere economische activiteit, 11% zal met pensioen gaan tegen 2013, en 6% weet het niet. De reden waarom zij die nog te jong zijn om op pensioen te gaan toch stoppen met het houden van zeugen of varkens, heeft bij de overgrote meerderheid (92%) gedeeltelijk of volledig te maken met het verbod op individuele huisvesting.

Groepshuisvesting anno 2011

De helft van de groepshuisvestingssystemen in 2011 betreft nieuwbouw, de andere helft een verbouwing. Het groepshuisvestingssysteem is gemiddeld 7 jaar operationeel. De zeugen komen gemiddeld 26 dagen na dekken terug in de groepshuisvesting tot 6,5 dagen voor het werpen. Op 63% van de bedrijven worden gelten en zeugen gescheiden gehuisvest. Op een minderheid van de bedrijven met groepshuisvesting beschikken de zeugen over afleidingsmateriaal (30%), strooisel (18%), of buitenloop (4%).

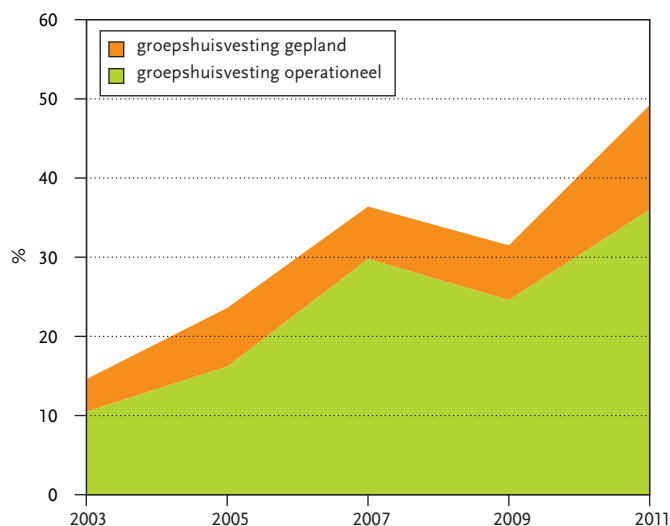
Veruit het meest gebruikte type groepshuisvestingssysteem in Vlaanderen (figuur 2) is de voederligbox met uitloop (49%), gevolgd door drop-/trog-/vloervoeding (21%), elektronische voederstations (10%), onbeperkte voeding (10%), en gefaseerde voederverdelers zonder dierherkenning (6%). Elektronische voederverdelers met dierherkenning (1%) breken dus niet echt door op de Belgische markt.

In de enquête werd ook gepeild naar de redenen die een rol hebben gespeeld bij de keuze voor een bepaald type van groepshuisvesting (figuur 3). De investeringskost en de gezondheid en het wel-

zijn van de zeugen waren de voornaamste redenen, gevolgd door de zoötechnische resultaten, de hoeveelheid arbeid en de werkingskosten. Het type arbeid en de bewezen degelijkheid van het systeem waren minder doorslaggevend.

Gebruikerstevredenheid

Aan varkenshouders die zeugen in groep huisvesten, werd ook gevraagd de tevredenheid over hun groepshuisvestingssysteem te scoren op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden).

Figuur 1 Evolutie tussen 2003 en 2011 van het percentage Vlaamse zeugenhouders dat reeds groepshuisvesting gebruikt of die plannen om binnen 2 jaar omgeschakeld te zijn - ILVO 2003-2011

denheid over hun groepshuisvestingssysteem te scoren op een schaal van 1 (zeer ontevreden) tot 5 (zeer tevreden). Voor alle systemen lag de algemene tevredenheid licht boven het neutrale punt van de schaal (tabel 2), wat duidt op een matige tevredenheid. De algemene tevredenheid was het hoogst voor drop-/trog-/vloervoeding met uitloop, gevolgd door elektronische voederstations. Ze was het laagst voor gebruikers van gefaseerde voederdelers en onbeperkte voeding. Nochtans kreeg dit laatste systeem de hoogste score voor wat soort en hoeveelheid arbeid en mechanische/elektronische werking betreft. Gefaseerde voederdelers werden met name minder positief beoordeeld op het gebied van diergezondheid en zoötechnische resultaten.

Bij deze cijfers moet opgemerkt worden dat ze soms gebaseerd zijn op een kleine steekproef en dat deze subjectieve ervaringen niet noodzakelijk onderbouwd zijn door objectieve of wetenschappelijke bevindingen.

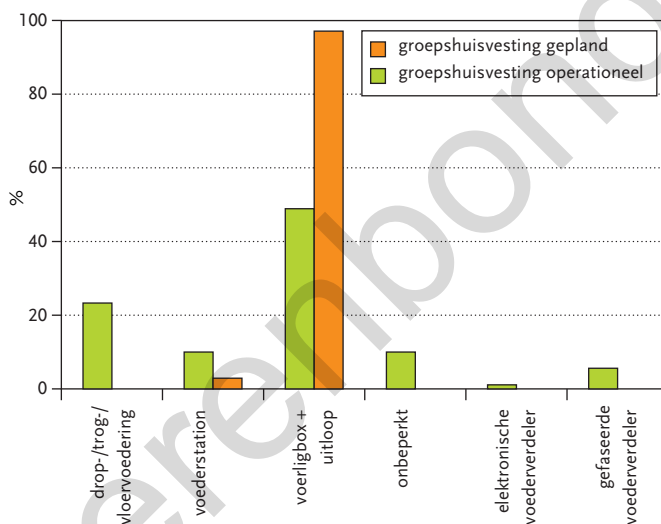
Voederligboxen worden dominant

Een minderheid van de respondenten die reeds concrete plannen had om te schakelen naar groepshuisvesting, dacht dit nog in 2011 te realiseren. De meerderheid (76%) zal de plannen echter pas in 2012 uitvoeren. Gemiddeld worden 151

zeugplaatsen voorzien. Op 56% van de bedrijven zal de zeugenstapel gelijk blijven, en op 41% wordt deze misschien of zeker uitgebreid. Het aantal vleesvarkens zal op 71% van de bedrijven gelijk blijven en op 26% misschien of zeker uitbreiden. De meest opmerkelijke vaststelling is dat maar liefst 97% van de zeugenhouders die plant om tegen 2013 om te schakelen naar groepshuisvesting voor voederligboxen

met uitloop kiest (figuur 2). Dit systeem zal in de nabije toekomst dus nog sterk in aantal toenemen en vermoedelijk het dominante type van groepshuisvesting worden in Vlaanderen. De overige 3% van de respondenten heeft gekozen voor elektronische voederstations.

Ook aan deze zeugenhouders die concreet van plan zijn om te schakelen naar groepshuisvesting werd gevraagd naar

Figuur 2 Percentage groepshuisvestingssystemen van elk type, zoals die bij Vlaamse zeugenhouders reeds voorkomen in 2011 of gepland worden om te bouwen in 2011 - ILVO 2011

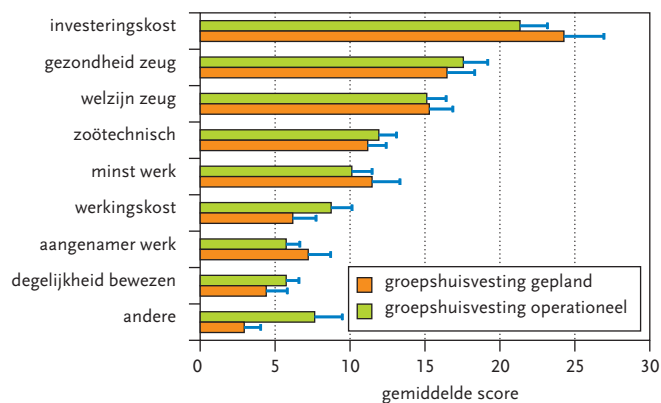
Tabel 1 Relatief belang van verschillende redenen waarom varkenshouders nog geen plannen hadden om naar groepshuisvesting om te schakelen (de respondenten werden gevraagd 100 punten te verdelen over de verschillende redenen) - ILVO 2003-2011

Reden	2011
Onvoldoende investeringsruimte	21
Momenteel sta ik nog niet open voor groepshuisvesting	18
Onzekerheid over de toekomst van het bedrijf	12
Groepshuisvesting uitstellen is meest rendabel	11
Financieel meer optimaal om zeugen individueel te huisvesten	10
Einde loopbaan, bedrijf stopgezet voor 2013	8
Onzekerheid over evolutie wetgeving	5
Huidige stal niet op korte termijn afgeschreven	4
Onvoldoende informatie over groepshuisvestingssystemen	1
Bedrijf overgenomen voor 2013	1
Onvoldoende informatie over huidige wetgeving	1
Ik heb geen weet van verbod op individuele huisvesting	0
Andere	8

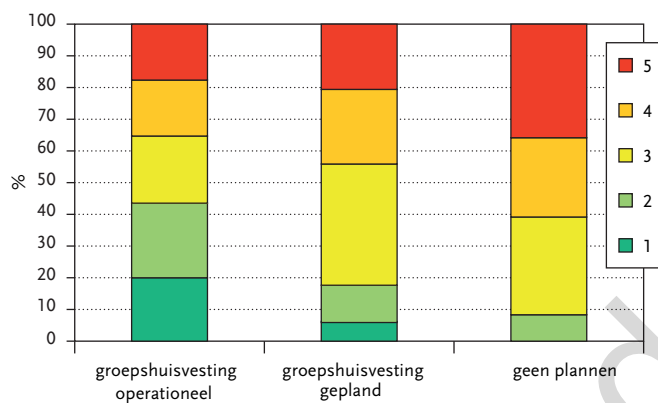
Tabel 2 Zelf gerapporteerde tevredenheid van gebruikers van verschillende groepshuisvestingssystemen (de cijfers zijn gemiddelden van een score van 1 tot 5) - ILVO 2011

Criterium	Type groepshuisvesting ¹				
	1	2	3	4	5
Hoeveelheid arbeid	3,8	3,4	3,8	4,0	3,4
Type arbeid	3,7	3,1	3,8	3,9	3,4
Mechanica/elektronica	3,6	3,4	3,8	3,9	3,2
Werkingskosten	4,1	3,4	3,7	3,8	3,6
Eenvoud van gebruik	4,1	3,4	3,9	4,1	3,4
Dierenwelzijn	4,0	3,4	3,6	3,3	3,8
Diergezondheid	4,1	3,6	3,6	3,1	2,8
Zoötechnische resultaten	3,8	3,7	3,7	3,0	2,8
Algemeen	3,8	3,4	3,7	3,2	3,2

¹ Type: 1 = drop-/trog-/vloervoeding, 2 = voederstation, 3 = voederligbox + uitloop, 4 = onbeperkte voeding, 5 = gefaseerde voederdelers

Figuur 3 Vergelijking van het relatieve belang van verschillende redenen waarom varkenshouders voor een bepaald type van groepshuisvesting kozen versus zij die plannen om te schakelen binnen 2 jaar (de respondenten werden gevraagd 100 punten te verdelen over de verschillende redenen) - ILVO 2011

Figuur 4 Houding van varkenshouders tegenover groepshuisvesting tegenover individuele huisvesting (score 1 = sterke voorkeur voor groepshuisvesting, score 3 = neutraal, score 5 = sterke voorkeur voor individuele huisvesting) - ILVO 2011

de redenen waarom ze voor een bepaald huisvestingssysteem hebben gekozen. De antwoorden kwamen grotendeels overeen met die van de zeugenhouders die reeds met groepshuisvesting werken (figuur 3). De investeringskost, de gezondheid en het welzijn van de zeugen waren het belangrijkste, gevolgd door de hoeveelheid arbeid en de zoötechnische resultaten.

Voorkeur voor individuele huisvesting

Nieuw aan de bevraging van 2011 was dat aan alle zeugenhouders gevraagd werd of ze een voorkeur hadden voor groepshuisvesting ten opzichte van individuele huisvesting. Slechts 22% van de respondenten had een voorkeur voor groepshuisvesting. Wel is het zo dat dit percentage aanzienlijk hoger is bij de zeugenhouders die reeds groepshuisvesting hebben (44%) ten opzichte van zij die nog geen groepshuisvesting en nog geen plannen hebben

(8%, figuur 4). Onbekend maakt onbemind!

Besluit

Deze resultaten tonen aan dat de omschakeling naar groepshuisvesting in Vlaanderen nog steeds moeizaam verloopt en dat de komende jaren veranderingen in de Vlaamse varkenssector aan een versneld tempo zullen plaatsvinden. Nauwelijks 2 jaar voor de deadline van 2013, huisvest slechts 36% van de Vlaamse zeugenhouders (een deel van) de drachtige zeugen in groep en heeft slechts 13% concrete plannen om tegen deze deadline om te schakelen. Als een direct gevolg van de verplichte groepshuisvesting zal een aanzienlijk deel van de zeugenhouders stoppen met het houden van zeugen of varkens. Het aantal varkenshouders lijkt nog sneller dan voordien te zullen afnemen, terwijl de gemiddelde bedrijfsomvang zal stijgen. Mogelijk zal een nieuw evenwicht moeten tot stand

komen tussen vraag en aanbod van biggen en vleesvarkens. Zeugenhouders die nog moeten omschakelen, doen dit vaak met tegenzin en kiezen massaal voor voederligboxen met uitloop waardoor dit in Vlaanderen het dominante huisvestingssysteem voor zeugen lijkt te worden.

Varkensboeren die investeren in de ombouw van hun zeugenstal naar groepshuisvesting krijgen daarvoor 18% overheidssteun via het Vlaams landbouwinvesteringsfonds (VLIF). ■

Aan dit artikel werkten mee: Frank Tuytens & Bart Sonck, ILVO-Dier; Suzy Van Gansbeke & Tom Van den Bogaert, Vlaamse overheid (ADLO); Liesbeth Verstrynghe & Ester Struelens, Hogeschool Gent, Departement Biowetenschappen en Landschapsarchitectuur & Bart Ampe, UGent, Faculteit Diergeneeskunde.